

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 377/2011-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. F. M., V., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 12 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj porušenia § 2a ods. 2 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 158/2007 a jeho uzneseniami z 3. septembra 2007, 22. mája 2009 a 29. júna 2010, postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 249/2008 a jeho uznesením z 26. februára 2009 a v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co/287/2010 a jeho uznesením z 26. augusta 2010, ako aj postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cdo 38/2010, 7 Cdo 17/2011 a jeho uznesením z 31. marca 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. F. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 13. júla 2011 doručené podanie Ing. F. M. (ďalej len „sťažovateľ“), ktoré ústavný súd podľa obsahu kvalifikoval ako sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 4 ústavy, ako aj porušenia § 2a ods. 2 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „antidiskriminačný zákon“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 158/2007 a jeho uzneseniami z 3. septembra 2007, 22. mája 2009 a 29. júna 2010, postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 249/2008 a jeho uznesením z 26. februára 2009 a v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co/287/2010 a jeho uznesením z 26. augusta 2010, ako aj postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cdo 38/2010, 7 Cdo 17/2011 a jeho uznesením z 31. marca 2011.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že *„obdržal... uznesenie vo veci 7 Cd/38/2010 zo dňa 31. 3. 2011, ktoré [mu] bolo doručené 20. 5. 2011“*, s ktorým nesúhlasí, a preto podáva *„sťažnosť v zákonne stanovenej lehote podľa článku 127 Ústavy Slovenskej republiky... vo veci 9 C 158/2007 konaného pred Okresným súdom v Martine“*. Ďalej uviedol, že *„nebol v uvedenej veci riadne zastúpený pred Okresným súdom v Martine a ani Krajským súdom v Žiline advokátom pre celé konanie aj napriek tomu, že... o to riadne a zrozumiteľne požiadal a nemohol... sa účinne brániť a odporca bol advokátom zastúpený...“*.

Sťažovateľ poukazuje na to, že *„súčasťou súdneho spisu je potvrdenie, kde... riadne poskytol Okresnému aj Krajskému súdu Potvrdenie o [jeho] osobných, majetkových*

a zárobkových pomeroch na predpísanom tlačive, potvrdené Matrikou mesta V. aj s potvrdením obvodného úradu práce, ktoré boli zavedené do databázy Okresného súdu v Martine, že [je] vedený od prvopočiatku ako občan s trvalým zdravotným a telesným postihnutím... a od vtedy sa nič nezmenilo, lebo [jeho] invalidný dôchodok bol len valorizovaný a ktorého výška v súčasnosti je 183 eur, čo je menej ako je 1,4 násobku životného minima, ide o spor, kde nejde o neúspešné vymáhanie práva...“. Tým boli podľa názoru sťažovateľa „splnené všetky podmienky... pre [jeho] zastupovanie pred Okresným aj Krajským súdom v zmysle platného zákona“.

Sťažovateľ preto žiada ústavný súd, aby jeho „podanie opravil, alebo doplnil“, aby sa mohol „účinne brániť“, pretože bol ako občan Slovenskej republiky diskriminovaný „v zmysle čl. 12 ods. 4... Ústavy“, čím boli porušené jeho „práva... tiež podľa § 2a ods. 2 zákona č. 365/2004 Z. z., o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou nesprávnym postupom...“.

Súčasťou sťažnosti je žiadosť sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu na jeho zastupovanie v konaní pred ústavným súdom.

II.

Keďže sťažnosť bola v predloženom znení do značnej miery nezrozumiteľná a nebolo z nej možné ustáliť predmet napadnutých konaní pred okresným súdom, krajským súdom a najvyšším súdom, ústavný súd si vyžiadal spis okresného súdu sp. zn. 9 C 158/2007, z ktorého zistil, že podaním označeným ako „Žaloba... podľa § 80 O. s. p. vo veci bezdôvodného ukončenia pracovného pomeru podľa § 72 ZP...“ zo 7. júna 2007 s nie dostatočne zrozumiteľným obsahom sa sťažovateľ obrátil na okresný súd s návrhom, aby zaviazal „odporcu: H., s. r. o., M... uhradiť navrhovateľovi spôsobenú škodu... vo výške 8 000 Sk za mesiac apríl 2007, alikvotnu čiastku mzdy za mesiac máj 2007... a nemocenské dávky dočasnej neschopnosti za mesiac máj a jún 2007 v dĺžke, ktorú uhrádza zamestnávateľ s príslušenstvom, odo dňa 31. 5. 2007“. K žalobe pripojil aj žiadosť o ustanovenie advokáta na svoje zastupovanie v konaní, ktorý mal následne doplniť jeho

podanie, ako aj žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov, pretože je osoba „*opustená a nemá právnické vzdelanie... [a] je to potrebné na ochranu [jeho] záujmov*“.

Sťažovateľ na výzvu okresného súdu 10. júla 2007 predložil potvrdenie o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch, ku ktorému priložil aj rozhodnutie Sociálnej poisťovne z 30. júna 2006 o priznaní dôchodku v sume 4 226 Sk.

Okresný súd uznesením sp. zn. 9 C 158/2007 z 3. septembra 2007 rozhodol tak, že sťažovateľovi nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov a zamietol jeho žiadosť o ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že sťažovateľ „*nijakým spôsobom súdu nepreukázal svoju majetkovú a finančnú situáciu, ku žiadosti... nepripojil žiadne dôkazy na preukázanie svojich tvrdení okrem rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ktoré je dátumované rok pozadu...*“.

Okresný súd uznesením sp. zn. 9 C 158/2007 z 8. januára 2008 vyzval sťažovateľa, aby v lehote 10 dní doplnil svoje neúplné podanie z 8. júna 2007 najmä, aby uviedol zreteľne vymedzený, zrozumiteľný a vykonateľný petit. Sťažovateľ tak urobil podaním zo 17. januára 2008 a následne mu bol okresným súdom vyrubený súdny poplatok v sume 500 Sk. Sťažovateľ reagoval na výzvu okresného súdu na zaplatenie súdneho poplatku podaním z 20. marca 2008 tak, že ju vrátil okresnému súdu z dôvodu, že v nej bola „*nesprávne formulovaná žaloba*“, a uviedol, že vo svojom podaní zo 7. júna 2007 žiadal, aby mu bol riadne ustanovený „*bezplatný*“ zástupca z radov advokátov, ktorý jeho podanie opraví a doplní. Okresný súd 10. apríla 2008 opätovne vyzval sťažovateľa na úhradu súdneho poplatku.

Sťažovateľ podaním z 3. mája 2008 podal odvolanie proti uzneseniu okresného súdu z 3. septembra 2007, ktorým mu nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov a taktiež bola zamietnutá jeho žiadosť o ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Krajský súd uznesením sp. zn. 10 Co 249/2008 z 26. februára 2009 odvolanie sťažovateľa odmietol bez vecného preskúmania ako oneskorene podané, pretože odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu bolo sťažovateľovi doručené náhradným spôsobom 13. septembra 2007

(po uskutočnení opakovaného doručenia a uloženia na pošte). Lehota na podanie odvolania tak uplynula 28. septembra 2007 a sťažovateľ podal odvolanie až 3. mája 2008. Krajský súd vo svojom v odmietajúcom uznesení poukázal okrem iného na to, že keďže sťažovateľ nespochybňoval spôsob doručovania uznesenia okresného súdu ani dodržanie zákonných podmienok náhradného doručenia, jeho odvolanie odmietol.

Následne okresný súd uznesením sp. zn. 9 C 158/2007 z 22. mája 2009 z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku konanie v právnej veci sťažovateľa zastavil a žiadnemu z účastníkov konania nepriznal právo na náhradu trov konania.

Dňa 5. novembra 2009 podal sťažovateľ proti uzneseniu okresného súdu z 22. mája 2009 osobne do podateľne najvyššieho súdu „Dovolanie“. Okresný súd uznesením sp. zn. 9 C 158/2007 z 21. decembra 2009, ako aj uznesením z 12. apríla 2010 vyzval sťažovateľa na doplnenie neúplného podania označeného ako „Dovolanie“. Sťažovateľ podaním z 26. apríla 2010 doplnil svoje „Dovolanie“, pričom v tomto doplnení požiadal o ustanovenie zástupcu z radov advokátov v dovolacom konaní. Dňa 28. mája 2010 predložil sťažovateľ okresnému súdu vyplnené potvrdenie o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch bez pripojenia dokladov preukazujúcich jeho mesačné príjmy a výdavky (hoci bol okresným súdom vyzvaný na ich predloženie). Okresný súd uznesením sp. zn. 9 C 158/2007 z 29. júna 2010 opätovne nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov a jeho žiadosť o ustanovenie advokáta pre dovolacie konanie zamietol z dôvodu, že pomery sťažovateľa sa oproti predchádzajúcim situáciám nezmenili, resp. sťažovateľ prípadnú zmenu pomerov súdu riadne nepreukázal. Krajský súd odvolaním sťažovateľa napadnuté uznesenie okresného súdu z 29. júna 2010 uznesením sp. zn. 6 Co/287/2010 z 26. augusta 2010 ako vecne správne potvrdil. Sťažovateľ podal proti potvrdzujúcemu uzneseniu krajského súdu 29. októbra 2010 „Dovolanie“.

Najvyšší súd uznesením sp. zn. 7 Cdo 38/2010, 7 Cdo 17/2011 z 31. marca 2011 konanie o dovolaní proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 9 C 158/2007 z 22. mája 2009 zastavil a dovolanie proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 6 Co/287/2010 odmietol.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až § 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle

konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť aj absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Preto ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že samotné namietanie porušenia niektorého zo základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom prostredníctvom sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby, nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie a rozhodovanie o nej.

Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám alebo právnickým osobám zaručuje (IV. ÚS 23/05). Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú (napr. I. ÚS 214/09). Opačný záver

by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu zohľadňuje okrem iného aj princíp minimalizácie jeho zásahov do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti preskúmané (m. m. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010).

Podľa § 53 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov (ods. 1). Sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť (ods. 3).

Keďže sťažovateľ nebol pri podaní sťažnosti zastúpený advokátom (o jeho ustanovenie však požiadal), z dôvodu objektívneho posúdenia sťažnosti ústavný súd ustálil predmet sťažnosti tak, ako je uvedené v záhlaví tohto uznesenia, a zoberal sa možným porušením označených práv relevantnými rozhodnutiami všeobecných súdov súvisiacimi s konaním vedeným okresným súdom pod sp. zn. 9 C 158/2007.

1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 158/2007 a jeho uzneseniami z 3. septembra 2007, 22. mája 2009 a 29. júna 2010

1.1 K uzneseniu okresného súdu z 3. septembra 2007

Ako už bolo uvedené v časti II tohto rozhodnutia, predmetným uznesením okresný súd nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov a zamietol jeho žiadosť o ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Odvolanie sťažovateľa podané proti tomuto uzneseniu bolo uznesením krajského súdu sp. zn. 10 Co 249/2008 z 26. februára 2008 odmietnuté z dôvodu, že bolo podané oneskorene. Keďže sťažovateľ podal odvolanie

procesne neregulárne, je nevyhnutné vyhodnotiť túto skutočnosť, ako keby odvolanie vôbec nepodal.

1.2 K uzneseniu okresného súdu z 22. mája 2009

Predmetným uznesením okresný súd zastavil konanie z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku za podaný návrh. Sťažovateľ odvolanie proti tomuto uzneseniu nepodal, ale podal až mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie. Konanie o sťažovateľom podanom dovolaní však najvyšší súd uznesením sp. zn. 7 Cdo 38/2010, 7 Cdo 17/2011 z 31. marca 2011 zastavil dôvodiac, že dovolanie môže byť podané len proti rozhodnutiu odvolacieho súdu.

1.3 K uzneseniu okresného súdu z 29. júna 2010

Týmto uznesením okresný súd nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov v dovolacom konaní a jeho žiadosť o ustanovenie advokáta pre dovolacie konanie zamietol. Sťažovateľ však proti tomuto uzneseniu podal v zákonom ustanovenej lehote odvolanie.

Vzhľadom na spomínaný princíp subsidiarity ustanovený v čl. 127 ústavy je vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľom uplatnených námietkach porušenia jeho práv napadnutými uzneseniami okresného súdu. Ochrany svojich práv sa sťažovateľ mohol domáhať, čo v prípade uznesenia uvedeného v bode 1.1 urobil, ako už bolo uvedené, procesne neregulárnym spôsobom, v prípade napadnutého uznesenia uvedeného v bode 1.2 tak neurobil vôbec a napokon v prípade uznesenia uvedeného v bode 1.3 tak urobil, a preto o sťažovateľom podanom odvolaní rozhodol krajský súd. Ústavný súd z tohto dôvodu sťažnosť v tej časti odmietol z dôvodu nedostatku svojej právomoci (§ 25 ods. 2 prvá veta zákona o ústavnom súde).

2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 249/2008 a jeho uznesením z 26. februára 2009

Týmto uznesením bolo odmietnuté odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu č. k. 9 C/158/2007-12 z 3. septembra 2007 z dôvodu, že bolo podané oneskorene. Zo súvisiaceho súdneho spisu vyplýva, že označené uznesenie krajského súdu nadobudlo právoplatnosť 7. mája 2009. Sťažnosť však bola odovzdaná na poštovú prepravu až 8. júla 2011.

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde možno sťažnosť podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu (do základných práv alebo slobôd sťažovateľa). Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). V prípade podania sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť (pozri napr. IV. ÚS 14/03, I. ÚS 64/03).

Z uvedeného vyplýva, že sťažnosť v tejto časti bola podaná zjavne po lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, a preto ju ústavný súd pri predbežnom prerokovaní v tejto časti z tohto dôvodu odmietol (§ 25 ods. 2 prvá veta zákona o ústavnom súde).

3. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co/287/2010 a jeho uznesením z 26. augusta 2010

Krajský súd v uznesení sp. zn. 6 Co/287/2010 z 26. augusta 2010, ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu sp. zn. 9 C 158/2007 z 29. júna 2010 o nepriznaní oslobodenia

od súdnych poplatkov v dovolacom konaní a zamietnutí žiadosti sťažovateľa o ustanovenie advokáta v dovolacom konaní, okrem iného uviedol:

„Krajský súd podrobne preskúmal všetky rozhodujúce otázky, ktoré boli vo veci vznesené a v plnom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa. Okresný súd v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie danej veci, pre rozhodnutie o žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, vecne správne rozhodol a svoje rozhodnutie odôvodnil v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 O. s. p. v spojení s § 167 ods. 2 O. s. p. Odôvodnenie rozhodnutia okresného súdu je vecne správne, pričom v jednotlivostiach naň poukazuje aj krajský súd. Z uvedených dôvodov sa krajský súd v odvolacom konaní obmedzil iba na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia (§ 219 ods. 2 O. s. p.).

Na doplnenie považoval krajský súd za potrebné zdôrazniť, že pre postup podľa § 30 ods. 1 a § 138 ods. 1 O. s. p. sa vyžaduje, aby účastník žiadajúci o priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov a o ustanovenie zástupcu z radov advokátov nielen tvrdil skutočnosti odôvodňujúce postup podľa citovaného zákonného ustanovenia, ale tieto tvrdenia aj hodnoverným spôsobom preukázal (§ 120 ods. 1 O. s. p.). Hodnotenie predložených dôkazov patrí potom do právomoci súdu. V situácii, kedy účastník relevantným spôsobom nereaguje na výzvy súdu, nemá súd možnosť priznať ochranu žiadanému právu.

V prejednávanej veci už okresný súd rozhodoval o oslobodení od súdnych poplatkov a o žiadosti o ustanovenie zástupcu z radov advokátov v roku 2007, kedy návrhom navrhovateľa podľa § 30 ods. 1 a § 138 ods. 1 O. s. p. nevyhovel. Pre rozhodovanie o aktuálnych žiadostiach tak bolo relevantné predovšetkým zistenie, či od toho času došlo na strane navrhovateľa k takej zmene pomerov, ktorá by mohla odôvodniť nové rozhodnutie o oslobodení od súdnych poplatkov a o ustanovení zástupcu z radov advokátov, ako aj preukázanie takého zistenia. V tomto smere sa okresný súd správne vysporiadal s danou skutkovou situáciou, správne vyhodnotil jednak neexistenciu spomínanej zmeny pomerov, jednak nepreukázanie pomerov na strane navrhovateľa, ktoré by mohli postup súdu podľa uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku odôvodniť. Z týchto dôvodov nemal krajský súd inú možnosť ako prvostupňové rozhodnutie podľa § 219 ods. 1 O. s. p. potvrdiť.“

Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia krajského súdu konštatuje, že krajský súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné ustanovenia podstatné na posúdenie veci interpretoval a aplikoval, a jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a ústavne akceptovateľné. Vzhľadom na aplikáciu príslušných ustanovení zákona [Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“)] je namietané uznesenie krajského súdu aj náležite odôvodnené. Ústavný súd považuje postup krajského súdu pri preskúmaní rozhodnutia okresného súdu za legitímny a vylučujúci možnosť porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Ústavný súd vzhľadom na uvedené nezistil príčinnú súvislosť medzi napadnutým uznesením krajského súdu a namietaným porušením označeného základného práva, a preto bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

4. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cdo 38/2010, 7 Cdo 17/2011 a jeho uznesením z 31. marca 2011

Sťažovateľ podal dovolanie proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 9 C 158/2007 z 22. mája 2009 (ďalej aj „prvé dovolanie“), ktorým bolo konanie z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku zastavené, a taktiež proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 6 Co/287/2010 z 26. augusta 2010 (ďalej aj „druhé dovolanie“), ktorým bolo potvrdené uznesenie okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov v dovolacom konaní a zamietnutí sťažovateľovej žiadosti o ustanovenie advokáta v dovolacom konaní.

Dovolací súd posúdil prvé dovolanie sťažovateľa ako také, ktoré smeruje proti takému rozhodnutiu (rozhodnutiu prvostupňového súdu), kde Občiansky súdny poriadok neupravuje funkčnú príslušnosť najvyššieho súdu na prejednanie dovolania smerujúceho proti uzneseniu okresného súdu, a druhé dovolanie posúdil ako také, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému tento mimoriadny opravný prostriedok nie je prípustný. Na základe uvedeného konanie o prvom dovolaní zastavil a druhé dovolanie odmietol.

V tejto súvislosti ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné uviesť, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Zo subsidiárnej štruktúry systému ochrany ústavnosti ďalej vyplýva, že práve všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie práv a slobôd vyplývajúcich z ústavy alebo Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (I. ÚS 4/00), preto právomoc ústavného súdu pri ochrane práva každého účastníka konania nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. II. ÚS 13/01) alebo všeobecné súdy neposkytnú ochranu označenému základnému právu sťažovateľa v súlade s ústavnoprocenými princípmi, ktoré upravujú výkon ich právomoci.

Právo na súdnu ochranu (ako aj právo na spravodlivé súdne konanie) sa v občianskoprávnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom vrátane dovolacieho konania. V dovolacom konaní procesné podmienky upravuje § 236 a nasl. OSP. Podľa § 236 ods. 1 OSP dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. V rámci všeobecnej úpravy prípustnosti dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu z ustanovenia § 237 OSP výslovne vyplýva, že dovolanie je prípustné, len pokiaľ ide o prípady uvedené v písm. a) až písm. g) OSP. Dovolanie je prípustné aj proti uzneseniu odvolacieho súdu v prípadoch uvedených v § 239 OSP.

Ústavný súd z tohto hľadiska preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým konanie o prvom dovolaní zastavil a druhé dovolanie sťažovateľa odmietol. Nezistil pritom žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup tohto súdu nemajúci

oporu v zákone. Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia vo vzťahu k prvému dovolaniu uviedol:

„Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. účastník konania môže dovolaním napadnúť iba právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu.

Odvolačím súdom je krajský súd, ak rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa (§ 10 ods. 1 O. s. p.) a Najvyšší súd Slovenskej republiky, ak rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiu krajského súdu ako súdu prvého stupňa (§ 10 ods. 2 O. s. p.).

Keďže dovolanie môže byť podané len proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, Občiansky súdny poriadok ani neupravuje funkčnú príslušnosť na prejednanie dovolania smerujúceho proti uzneseniu okresného súdu. Nedostatok funkčnej príslušnosti na prejednanie veci, inak patriacej do právomoci súdov, je neodstrániteľným nedostatkom podmienky konania, ktoré musí mať za následok zastavenie dovolacieho konania (§ 104 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 243c O. s. p.).

Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky konanie o dovolaní navrhovateľa (prvého dovolania) proti uzneseniu okresného súdu zastavil. “

Pokiaľ ide o druhé dovolanie, najvyšší súd uviedol, že „i keď dovolateľ nie je zastúpený advokátom a nemá právnické vzdelanie (v zmysle § 241 ods. 1 O. s. p. musí byť dovolateľ zastúpený advokátom, pokiaľ nemá právnické vzdelanie buď sám, alebo jeho zamestnanec, člen, ktorý za neho koná), povaha tohto rozhodnutia vylučuje, aby v prípade (druhého) dovolania bolo možné nedostatok povinného zastúpenia považovať za dôvod pre zastavenie konania (§ 104 ods. 2 O. s. p.). V situácii, kedy predmetom dovolacieho konania má byť rozhodnutie, ktorým nebolo vyhovievané žiadosti účastníka o ustanovenie mu zástupcu z radov advokátov, by trvanie na podmienke povinného zastúpenia viedlo k popretiu vlastného cieľa, ktorý účastník podaním žiadosti sledoval a k popretiu zmyslu dovolacieho konania, v ktorom má byť záver o tom, že účastník nemá právo na ustanovenie mu zástupcu z radov advokátov, skúmaný.

Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci smeruje (druhé) dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu. Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce

uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm. a/ O. s. p.) alebo ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. b/ veta prvá O. s. p.). Podľa § 239 ods. 2 O. s. p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Keďže v prípade dovolateľom napadnutého uznesenia ide o také uznesenie odvolacieho súdu, ktoré nevykazuje znaky uznesení uvedených v § 239 ods. 1 a 2 O. s. p., nemožno prípustnosť tohto (druhého) dovolania vyvodiť z uvedených ustanovení.

So zreteľom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných vád uvedených v § 237 O. s. p., dovolací súd sa ďalej zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z vád vymenovaných v písmenách a/ až g/ § 237 O. s. p., teda či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdov, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad absencie návrhu na začatie konania, hoci bol podľa zákona potrebný, prípad odňatia možnosti účastníkovi konať pred súdom a rozhodovania vylúčeným sudcom, či súdom nesprávne obsadeným. Existencia niektorej z vyššie uvedených vád však dovolacím súdom nebola zistená a nenamietal ju ani dovolateľ.

Keďže procesná prípustnosť dovolania navrhovateľa proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 26. augusta 2010 sp. zn. 6 Co/287/2010, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov a zamietnutí žiadosti navrhovateľa o ustanovenie zástupcu pre dovolacie konanie, nevyplýva z § 239 O. s. p. ani z § 237 O. s. p., Najvyšší súd Slovenskej republiky toto (druhé) dovolanie odmietol ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné (§ 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p.).“.

Ústavný súd vychádzajúc z uvedeného konštatuje, že v dovolacom konaní nedošlo k odňatiu možnosti preskúmania napadnutých uznesení, pretože najvyšší súd postupoval v súlade s normami občianskeho súdneho konania, ak zastavil konanie o prvom dovolaní a odmietol druhé dovolanie proti rozhodnutiu krajského súdu ako neprípustné. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Občiansky súdny poriadok výslovne umožňuje, preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol znamenať odopretie prístupu k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov a nejde o arbitrárne rozhodnutie nezlučiteľné s aplikovanými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku.

Z uvedených skutočností vyplýva, že medzi namietaným uznesením najvyššieho súdu a možnosťou porušenia označených práv sťažovateľa nie je taký vzťah, ktorý by odôvodňoval prijatie sťažnosti na ďalšie konanie po jej predbežnom prerokovaní. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

5. K namietanému porušeniu čl. 12 ods. 4 ústavy a § 2a ods. 2 antidiskriminačného zákona

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Preto, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 299/07, I. ÚS 256/08).

Porušenie zásady rovnosti v právach podľa čl. 12 ústavy má charakter porušenia práva v zásade iba vtedy, ak je spojené zároveň s porušením iného základného práva (m. m. PL. ÚS 14/98).

Pokiaľ sťažovateľ žiadal o vyslovenie porušenia § 2a ods. 2 antidiskriminačného zákona postupom všeobecných súdov, ústavný súd uvádza, že námietky porušenia tých práv, ktoré fyzickým osobám a právnickým osobám ustanovujú zákony (napr. Občiansky súdny poriadok, antidiskriminačný zákon), nepreskúmava, ak namietané porušenie práva nemôže zároveň znamenať aj porušenie základného práva alebo slobody zaručených ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Ako už bolo uvedené, úloha ústavného súdu sa obmedzuje iba na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 165/02, I. ÚS 22/03, I. ÚS 53/03, I. ÚS 177/03, I. ÚS 215/03).

Vzhľadom na to, že ústavný súd sťažnosť v časti pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy odmietol, bolo potrebné tú časť sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie čl. 12 ods. 4 ústavy a § 2a ods. 2 antidiskriminačného zákona odmietnuť z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže sťažnosť bola ako celok odmietnutá, ústavný súd sa ďalšími návrhmi v nej obsiahnutými nezaoberal (napr. žiadosťou o ustanovenie právneho zástupcu na zastupovanie sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2011